

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО

Бюлетень Українського Вільного Козацтва.

Рік I 1964 . Число 6.

ЗА ІДЕАЛИ КОЗАЦТВА УКРАЇНИ

Братам своїм, що терплять зло недолю,
Що є чужими в рідній стороні,
Понесемо плоди змагань за волю
Й життя оновленого обрії ясні-

На прапорі своїм ми написали;
Відважний духом будь у боротьбі,
Нам вірність ідеалам завіщали
Славетні лицарі козацької доби.

Немає вищих ідеалів у світі-
За ідеал відвічний козаків,
Ми несемо в оздобленні новітнім
Здобутки слави з джерела віків.

Ми в єдності братерській непохитні
І носіїв неезод не треба нам,
Що чвари затівають непотрібні,
Які на руку нашим ворогам.

Хай множаться й свій край не забувають
Станиці козаків на чужині.
Хай ідеали зірками нам сяють
Указуючи путь в майбутні дні.

Докія ЦАПКО .

-----oooooooooooo-----

НАКАЗ УКРАЇНСЬКОМУ ВІЛЬНОМУ КОЗАЦТВУ ч.048.

м.Постою, дня 14-го жовтня 1964 року.

З нагоди свята ПРЕЧИСТОЇ ПОКРОВИ, в цей день вітаю всіх Побратимів Українського Вільного Козацтва. Це свято нашої Покровительки перейшло до нас з глибин століть. Наші пращури, славетні запорозьки лицарі, обходили це свято з надзвичайною урочистістю до часу аж московський ворог зруйнував у 1775 році Січ Запорозьку, осередок слави і волі українського народу.

Тоді ворог солдатським чоботом намагався потоптати традицію нашу, зграбу - вав і самий храм Січовий ПРЕСВЯТОЇ ПОКРОВИ. Але ворог не вбив традицій козацьких, вони живуть до цього часу і горять невгласимим вогнем в серцях запорозьких нащадків, як кубанських козаків так і всього українського народу.

В революцію 1917 року, коли сколихнулась Українська Козацька Нація й блиминув промінь волі, тоді під омофором СВЯТОЇ ПОКРОВИ піднялось Вільне Козацтво України і пішло на криваву боротьбу за Віру, за свій батьківський дім за Незалежність України.

Ще прийде час, коли як не ми то нащадки наши, в Незалежній не від кого Державі Українській, зможуть вільно славити ТВОРЦЯ й ПРЕЧИСТУ ПОКРОВУ Козацьку, як то колись робили славні запорозці.

Допоможе в цьому ВСЕВІШНІЙ і ПРЕЧИСТА МАТИ.

Козацтву Слава!

ВОЛЯ УКРАЇНИ!

Військовий Отаман І.В.К. Іван ЦАПКО

Генеральний Писар І.В.К. Фотій МЕЛЕШКО.

-----oooooooooooo-----

Володимир ШОСТАК

КОЗАЦТВО - ДЖЕРЕЛО НАТХНЕННЯ І СИЛИ

Розвивається на козацьких шапках шлики, майорять малинові жупани, блищають на сонці шаблі, мужнім, бадьорим акордом гремить оркестра... Це нащадки запорізького козацтва, українська молодь в рядах якої великий процент тих що родились вже тут, в Америці, "дає лиха закаблукам" під час Українського Дня на Всесвітній Виставці в Нью Йорку виконуючи козацьки танки...

Під сріблясті звуки кобзь-бандур розлягається по розрахованому на тисячі глядачів стадіоні "Зін'гера", часом журавля, часом героїчно-бадьора козацька пісня-дума... Масстично й широко бреняТЬ звуки симфонічної оркестри у виконанні творів композитора Печеніги-Углицького в яких головним ляйтмотивом звучить козацька героїка...

Завжди і при кожній нагоді, коли треба показати велич, славу і невмиру - щість духовної сили українського народу, нащадки українського козацтва, як на рідних землях /в межах дозволених/ так і в розсіянні сущих вдаються до козацького етосу.

Яка ж шкода, що наша еміграція у своїй масі, поза зовнішньою фасадою козацького минулого, не добачила і не зачерпнула з цілющого джерела такої, здавалося б, традиційної, але вічно нової і живої козацької духовності. Ця козацька духовність вела до боротьби за Правду і Волю козацьку наших предків під проводом славних українських гетьманів. Вона давала натхнення боротися і перемогати дідам нашим - славним нащадкам запорожців українським козакам Кубанщини при освоєнні і колонізації диких степів і плавнів. щедро скропленого українською кров'ю славного Кубанського Краю.

Батьки наші, не дивлячись на вузчі політичні переконання, в бурхливі роки Визвольних змагань, єдналися під прaporами Українського Вільного Козацтва, не зважаючи на перешкоди які ставив загарбник та його агенти з Півночі. Під час 2-го Світової Війни, здебільша проти волі і розрахунків окупанта - і Заходу; де тільки була змога, як на Кубанщині так і по всій Україні творилися багатотисячні козацькі загони, ідеалом яких було здобуття слави і волі козацької. Непереможну притягаючу силу ідей козацтва часто використовували вороги на школу і руїну козацтва. Але післяожної сповидної перемоги ворога, козацтво знову оживало і вело народ український до нових перемог. Бо всіх славних лицарів козацьких єднала і вела на боротьбу єдино правильна думка про те що : "салюс патріе супрема лекс" - "добро Батьківщини є найвищим законом".

Відроджене в буревісних роках революції в організаційній формі Українського Вільного Козацтва, козацтво новітньої доби зуміло об'єднати і повести на змаг з ворогом всіх українців, без огляду на їхні політичні уподобання. В рядах УВК були праві і ліві, с-ри і с-деки, аристократія, інтелігенція, робітництво, селянство, представники всіх станів України.

Продовжуючи світлі традиції обновлення і об'єднання козацького руху під час Визвольної Боротьби 1917-1922 років, організація Українського Вільного Козацтва у вільному світі виписала на своїх прaporах немеркнучі козацькі ідеали Єдності і Братерства для досягнення всім нам спільної мети. Двері УВК широко відчинені для всіх українців-самостійників без різниці політичних чи релігійних переконань.

Тільки ідея цілковитої підпорядкованости волі народу у вирішенні форми державного устрою майбутньої Самостійної, Соборної України спроможна об'єднати в дисциплінованих козацьких лавах роз'єднані маси українців у вільну світі.

Щоб козацька традиція і культура українського народу не залишилась тільки формою якою ми хизуємося при потребі перед чужинцями як старою реліквією на різних презентаційних концертах, а набрала глибокого ,сучасного змі-

сту, нам треба розбудити в своїх душах приспани ворогами ідеали глибокого Християнства, Побратимства і Єдності. Йо шляхетну мету поставила перед собою наша організація і до здійснення її, не зважаючи на ніякі перешкоди і затії ворогів, буде неухильно йти, аж поки в оновленій, незалежній, со- борній Українській Державі могутнім акордом не загремлять слова рідного гимну : Душу й тіло ми положем за нашу свободу .

І докажем, що ми браття козацького роду.

-----ooooooooooooo-----

Ген. Михайло КРАТ

ЯК ТО БУЛО У ЗИМОВОМУ ПОХОДІ

- Гальо, тут штаб Лівобережного фронту.
- Тут штаб Другої Запорізької. Дихурний старшина.
- Прийміть депешу. В Полтаві бої з повсталими проти нас силами: Будищем, Диканкою і ін. Штаб зараз віходить на Кобиляки. Вам наказується відійти на станцію Полтава-Слобідська і боронити її проти військ червоної Москви, що наступає з Харкова і проти своїх збаламучених селян. На Полтаву Київську мають підійти вам на допомогу Січові Стрільці.

Це було в січні 1919 року.

II

В тяжких боях проти Денікіна тримали ми Дін. Зрештою ми не витримали, почали відходити. Ішли два тижні і весь час кипіли бої зо всіми: з червоними, білими і зо своїми. Чекають большевиків як визволителів та спасителів. Від чого? Від своєї власної Батьківщини: рабами хочуть бути, думають що новітні пани дійсно несуть "войну дзорцам, мир хижинам". Сил більше немає: як тяжко покараний наш народ; як тяжко ошукували його триста літ, як тяжко ошукають тепер. Чи є яка сила, щоб повернула йому бажання волі, бажання бути господарем у власній хаті?..

Так день пізніше у Полтаві оповідав старшина-гайдамака.

Тяжко на душі, тяжко на серці.

III

Два тижні пізніше.

Запорізькі ешелони з Харкова через Полтаву, Кременчук, Крюків і Знаменку відходять на захід.

Гарної мрії про власну державу, чарівної мрії про відроджену Україну, в наслідок подій 1918 року, в наслідок провокаційної праці білих та злочинної агітації червоних москалів вже немає. Народні маси, що тільки-що виказали такий великий гарант духа у повстанні, скинули в море непроханих гостей та викинули з України тих, що прийшли як приятелі, а діяли як вороги, ці маси власними руками руйнують свою державу, що несла їм землю, волю, добробут і захист проти всіх зайд.

Українська Армія, маленька горстка свідомих борців, відходить на захід, уступаючи крок за кроком перед московською навалою з півночі і сходу, не маючи сили боронитись без підтримки свого народу. Сини України відходять з болем у серці, але з гордо піднесеними чолами, бо кожен знає: "Битися зі своїми не можемо; - мусимо відступати. Нехай побачать який то рай несуть ім північні "брати", побачать, зрозуміють де правда, а тоді всі разом станемо на ворога і зметемо московську погань- білу і червону- зі святої україни".

Ця стаття, що її за дозволом В.Ш. Автора містимо у "Вільному Козацтві", первісно з "явилася в 1945 р. в таборовій газеті "Батьківщина в Римі/Італія/", що друкувалася на шапірографі, а в 1962 р. була передрукована в місцевій "Українській Газеті" в Детройті.

їнської землі".

Станція Цибулів. Ешелони чекають поки звільниться шлях. Гарний зимовий день. Всі вийшли з вагонів, радіють із сонячних промінів, що так яскраво блищать на чистому, білому снігу.

- Що це за вершники виїздять з лісу? Чи ви вислали когось на розвідку?

- Ні, нікого не висилає. Але ж то цікаво. Ось глянете у льорнетку, пане отамане, виглядають як стародавні козаки, шлики на шапках, жупани, червоні шаравари.

Під'їхало два, привітажись.

- Хто тут є старший? Ми гайдамаки Холодного Яру, хочемо з ним поговорити.

- Прошу, козаки. Злазьте з коней, знайомтесь і кажіть.

Дружній розмові гайдамаки оповідають, що в Холодному Яру, що то його славу так гарно змалював великий Тарас, відхив дух Гонти і Залізняка.

- Хай навколо дуріють. Ми знаємо, що порозумнішають як москаль сала за шкіру залле. Аби час. Ви ідіть на захід: там поможіть нашим проти ляхів витримати, а ми тут тимчасом коло себе збиратимемо тих що з московської дурійки вилікуються.

Ще погуторили, і стало запорожцям ясніше на душі: це як перша ластівка на весні, перший вияв пробудження народної волі самому бути господарем на власній землі.

- Боже великий, дяка Тобі Всемогутньому, зглянися над недолем окрадених людей своїх.

Літо 1919 року.

- Ви були вчора у Каменці, що там нового?

- Е, там велика радість. Зелений з Трипілля прислав делегацію - визнає Уряд У.Н.Р., А з Херсонщини та Київщини Юрко Тютюнник припровадив аж дві цілком готові повстанські дивізії. Петлюра назвав їх 4 і 5 Київські-Селянські дивізії. Вони вже на фронті.

- Так, це велика єтіха. Так цей Зелений так багато нашкодив нам у зими, а Тютюнник був правою рукою у Григорієва; що на наші ешелони нападав під знам'янкою.. Дяка Богові, видно зрозуміли, що треба спочатку відвоювати від ворога Україну, а потім уже думати та сваритися, яка вона має бути.

У

Минає дев'ятнадцятий рік. Все збільшується військо України. Де-не-де ще шириться вістка про зрадницький удар своїх у спину, але загалом уже виразно видно, що криза минула. Побачили большевиків, побачили денікінців, бачать-щось не те, нема раю.

- Щось воно так ніби то оці петлюрці, їх ще українцями звуть, правду казали. Мабуть треба, куме, отих білих та червоних, одних та других до чортової мами викинути, а тим українцям таки помогти...

6 грудня 1919 року зідесянякона боями та тифом Українська Наддніпрянська Армія, без чобіт, без зимового одягу з недостатком набоїв, маючи 50% стану в тифозній гарячці, переживши любарську зраду, рушила на Україну. Всі що були слабі духом, що хиталися та зневірилися, всі, що не бачили глузду у далішій боротьбі, зостались у Любарі, Чорторії та Мірополі. Все здорове дужом, хоч і хворе тілом, ішло на схід, на Україну.

- Мабуть там уже очуняли від дурману, мабуть, нас виглядають. Підемо туди, торкнемось рідної землі. З неї наберемо сили.

Почався Зимовий Похід.

УІ

- Дозвольте, пане старший, чи товариш, вибачте, не знаю як вас називати, поспітати, якої саме ви банди будете та яка ваша платформа?

Вияснюється, говориться: в кожній хаті, де бодай на годину ступив козак в поході. Лиця селян веселішають, очі яснішають.

Козацькі лави все збільшуються.

УІІ

- Нічого ми не маємо. Стільки тут різних банд вештається, всім не настачиши! От, маєте хліба та картоплі зварите собі десь, бо в мене вже піч вигасла.

Рипнули двері.

- Мамо, — шепоче дитина, — це якась така банда, що в нас ще не була. Всі по мужицькому говорять, обіцери їхні теж, та й командують якось дивно, попа ^{хх/} з собою возять, коло церкви проїзджають — хрестяться.

- Мамо, — аж захлиснується оповідаючи, клопець, — старший їхній, отаманом ^{хх/} його звуть, маленький, з борідкою, рука під "язана", мабуть ранений буд ^{хх/}, зліз з коня коло попівської хати, підійшов до людей та й так гарно говорив з ними.

- Мебуть оратель, цілком не подібний, я багато тих орателів бачив, ще пан, але такий якийсь хороший, так гарно, тихенеко говорить, та все про Україну, про кошацтво, про землю, про те що ми всі разом із його військом мусимо боронитись, чужинців вигнати і самі в себе на всій землі свій лад запровадити. Мамо, спитай, хто вони, що це за військо.

- А хто ви такі? — питав нарешті зпід лоба, не дивлячись на гостей, господиня.

- Ми українці, Народне Українське Військо.

- То ви може петлюрівці?

- Егеж.

- Та звідки ж ви тут взялися, та ж нам усі казали, що ви десь там у Польщі геть чисто всі вигинули. Боже ж мій. Оце радість. Сідайте ось тутечки. Ось зараз старий прийде, десь забарився, то пообідаємо разом. Петруся, біжи до тітки Одарки, хай сметани позичить, бо своя вся вийшла, а як його вареники без сметани їсти. Та біжи но пошукай батька, хай скорше йде та десь самогонки вистарається, бач яких гостей Бог послав.

УІІІ

- Так оце значить, ви свої. Стоятимете у нас три дні. Ну то добре, ні про що не піклуйтеся, в кожній хаті їсти дістанете і для козаків і для коней. Можете відпочивати спокійно, комун близько немає, зв'язкові є, вони дали б знати: Варти теж не виставляйте, будемо ми вас охороняти, у нас зброї досить. Будьте спокійні, ви жнаші гості — "свої".

ІХ

Квітень 1920-го року. Вознесенськ взятий запорожцями. Мали вони один мушкет на двох, два набої на мушкет, одну стрічку на кулемет. В алмазовських гарматах компресори нотузками пов"язані. А Вознесенськ таки взяли. Запорізька піхота з херсонськими повстанцями виманила червоних курсантів /"Курси красних командирів"/ з окопів, а кіннота наскочила, нарубала в широкому полі, ще й на вулицях дорубувала нечисть. Захоплено величезний арсенал зброї. Ціла армія напово озброїлась:

- Всім роз"їздам наказати, щоби по селах, де проходитимуть, скликали селян, та наказували щоби негайно приїздили по зброю до Вознесенська.

- Пане отамане, накажіть отому молоденському, щоб ще одну машинку докинути. Іншим селам ось по дві давали, а нашому одну, чи ж ми гірші за сусідів, чи що? — скаржився старий поважний дядько, а коло його безвусий парубок з Новісеньким левісом на плечі жадібно чекає відповіді начальника штабу запорожців.

^{х/} Протопресвітер о. Пащевський

^{хх/} Це Омелянович- Павленко.

^{ххх/} промовець

^{хххх/} кулемет

X

Кінець Зимового Походу. Околиці Ананєва. Наштадівзам.
Селяни з сіл навколо Ананєва повстали проти червоних і захопили місто.
Червоні притягнули великі сили з району Одеси і викинули повстанців. Во-
линська і Київська дивізії знаходяться в марші на Ананєв. Полки 3-тій
кінний і кінний Запорізький з кінногорним дивізіоном вже в бою. Наказую
негайно вам зі штабом та з Запорізькою піхотою якнайскорше прибути до
Ананєва. Даліші розпорядження одержите під час маршу.

Командівзац. Отаман Гулий-Гулленко.

" "

Зимовий Похід скінчився Валнярським проривом: трохиденним боєм цілої ар-
мії та частин що до неї приєдналися перед початком операції: Галицької
Кінної Бригади отамана Шепаровича та повстанців з району Бершади та Гайсина.

6-го травня 1920 року скінчився Зимовий Похід, збройна боротьба Армії
У.Н.Р. зінчилась 21-го листопада 1920-го року.

Але Україна палала в огні повстань ще довгі роки, а особливо могутній по-
встанський рух виявився там, де "гуляла" армія Омеляновича-Павленка. Оці
"чудаки петлюрівці", що босі та обідрані з обмаллю зброї та набоїв гордо
несли жовто-блакитний прапор у хуртовині революції. Ішли гордо незламні
сини України, а за ними далеко по херсонських, покритих снігами степах,
пионала пісня: - Хлопці ж бо то хлопці Запорожці. - І досі, мабуть, в довгі
зимові вечори згадка про неї, ту пісню, про ту казку зимову, оживав в
душах тих, хто понад чверть віку назад у цю пору був на нашій і дос. "не
своїй землі": на Херсонщині, Київщині, Запоріжжі, Поділлі, ба навіть на
прибережній частині Полтавщини, бо там побували "Лицарі Абсурду".

Було колись. Мабуть ще буде. Мусить бути.

-----oooooooooooooooooo-----

Полк.УВК Антін ЮЩИНСЬКИЙ

У ДРУГУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ГЕНЕРАЛА ІВ. ОМЕЛЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА x/

"Називати імена мертвих-це все
одно що повернати їх до життя"
/З старовинних єгипетських на-
писів на пам'ятниках/.

Генерал-бунчужний Українського Вільного Козацтва, Кошовий Отаман Слов'янського Козацтва в Україні за влади гетьмана в 1918 році і почесний
Військовий Отаман УВК на чужині, був видатним і хоробрим українським пол-
ководцем, твердим волею та бравурним в боях. Коли був ранений, то не лишив
боєвої лави і свого командного становища. В боях під ним було вбито два
коня, але тоді на нім оправдалась козацька приповідка, що "ворог стріляє,
але Бог кулі носить". Так генерал щасливо брав участь за свого життя в
четирьох війнах.

Народився він 31 серпня 1881 року в м. Баку на Кавказі. Батько його Володимир генерал гардії російської царської армії, походив з Задунайських
Січових козаків, а мати Александра - з роду грузинських царів Русієвих -
Курцебашвілі. Життєпис його - це шлях воїка душою і тілом, як з поклика-
ння так і за освітою. Кінчив він Сибірський Кадетський Корпус та дві ви-
щі військові школи: Константинівську Артилерійську та Обіцерську Кава-
лерійську в Петербурзі. Вже за участі в Російсько-Японській та Першій Сві-
товій війнах він, крім надзвичайної особистої відваги, зияє великої зді-
бності полководця. Тому в російській армії його нагороджено всіми боєви-
ми орденами, а саме: св. Станіслава 3-ої ст. з мечами і бантом, 2-гої
степені з мечами для ношення на ший, св. Анни 4-ої ст. з червоним дармо-

висом до шаблі з написом на ній - "за хоробрість", З-ої ст. з мечами і бантом, 2-гої ст. з мечами для ношення на ший, св. Володимира 4-ої ст. з мечами і бантом, золотою зброяю св. Юрія з жовто-чорним дармовисом до шаблі також із написом на ній - "За хоробрість" і найвищим орденом св. Юрія 4 ст., який у міжнародному військовому світі шанується і вважається на першому місці після англійського ордена "Підв'язки". А наказом російського імператора, його, ще молодого старшину підвищено аж у полковники з призначенням на вище командне становище командира гарматного дивізіону а потім командаира гусарського полку.

Широка військова кар'єра стелилася йому в російській армії. Але він тим не скористався. Українська козацька кров і душа перемогли. З відродженням українського національно-державного життя впали у нього усі попередні впливи російської асиміляції над кількома його попередніми поколіннями. Він беззастережно віддає себе на службу ідеї визволення України та кидається у збройну боротьбу проти Росії, як і його рідний брат Михайло, що став пізніше Командармом Армії У.Н.Р. і Начальним Вохдем Т.Г.А.. Тут маємо яскравий і знаменний приклад, як кров козацьких предків, навіть через кілька століть, може гаряче заговорити у нащадків. І ось Іван Омелянович-Павленко вже на чільних військових і боєвих становищах в українському новітньому козацькому війську. При тому, як правдивий державник, він служить Україні при всіх її самостійницьких державних устроях: за Центральної Ради УНР, за Гетьмана і за Директорії УНР. Спершу він українізував свій Лубенський Гусарський полк, переіменувавши його на ім. Гетьмана Сагайдачного Сердюцький. Наказом Гетьмана Павла Скоропадського став Кошовим Отаманом Слобідських козаків. За Директорії УНР командує славною Окремою Кінною дивізією та стає Інспектором Кінноти всієї Дієвої Армії УНР. А вже на еміграції Генеральна Рада Українського Вільного Козацтва обирає його почетним Військовим Отаманом УВК.

Був він типовим полководцем соборником. Бився він проти наших ворогів і на фронтах Наддніпрянщини і на фронтах галицьких. З визначних боїв, в яких він брав участь зі своєю козацькою кіннотою, треба назвати бої: під Снітковим, Тернополем, Теребовлею, Скалатом, Сидоровим, коло Гусятина, Нижнівим, Баром, у рейді по Дністру, у бою за оволодіння Бурштином та інші. А за славнозвісного Листопадового зrivу в Галицькій області Української землі він був командантом відтинку "Наварія" під Львовом. Він же зі своєю кіннотою прикривав останній відворот Армії УНР за Збруч 21 листопада 1920 року.

Як видатний, хоробрий та відважний вояк, дістав Іван Омелянович-Павленко в Українській Армії рангу генерал-хорунжого, а потім генерал-поручника. А в Українському Вільному Козацтві найвищу рангу генерал-бунчужного. Як відзначення за вірну і віддану вояцьку службу Україні генерал одержав Хрест Симона Петлюри, Хрест Української Галицької Армії з написом: "За Україну, за її волю, за честь за славу, за народ", Хрест Директорії УНР з написом - "Самостійність - Соборність", Хрест Українського Вільнego Козацтва I-го ст. з золотою гілочкою та Орден Запорожських Лицарів з мечами. А тепер, в другу річницю його смерти влада УНР в екзилі наказом Міністра Військових Справ нагородила його Воєнним Хрестом, що, згідно з статутом, являється спадковою регалією і передаватиметься в роді Омеляновичів-Павленків з покоління в покоління.

За 2гої Світової війни генерал добився призначення його Начальником Охорони м. Вінниці, де зорганізував українську збройну частину і тим дав можливість розвинутись в тому районі українському національно-громадському і культурному життю. Але за те був зінчами примусово виселений до Німеччини.

В 1950 році виїмігрував до США і в Чикаго, доки вистарчало фізичних сил, працював як звичайний чорнороб. Але і тут він не перестав служити українській справі. Він активно цікавився українським громадським життям і

українське суспільство високо цінило і шанувало за це генерала. Це видно з того, що там, де він найактивніше ангажувався, його було іменовано по-чесним головою таких організацій: місцевого відділу Об'єднання Бувших Вояків Українців Америки, 4-го від. Укр. Гетьманської Організації, Т-ва Американських приятелів антибільшевицького Бльоку Народів, Церковного Братства при УАП Цаеркі св. Софії, а Українське Вільне Козацтво вшанувало його званням Почесного Військового Отамана.

Про організоване відродження козацького руху покійний генерал Мрія від самого початку прибуття в Америку і цю ідею плекав і нею жив до останнього свого дня. Тільки завдяки його наполегливим і авторитетним заохочуванням і старанням постала в Чикаго перша станиця Українського Вільного Козацтва в США, що після його смерти прибрала його ім'я. Це була остання і незабутня прислуга генерала Україні. Прикладом свого військового, козацького життя Він лишив своєму улюбленному козацтву заповіт: боротись за державне визволення соборної України, а не за внутрішню політичну владу.

У свій "вічний лохід" у засвітне життя відійшов наш Отаман після тяжкої хвороби 8 вересня 1962 року в м. Денвері, шт. Колорадо. Величним похоронним походом українських комбатанських організацій і великої маси українського громадянства та урочистими Богослужбами, що їх відправляли численні священики на чолі з Митрополитом Іоаном Теодоровичем, було віддано в Чикаго велику пошану славному нащадкові Задунайських козаків. З Чикаго тіло покійного було відвезено і поховано 16 вересня 1962 року на вічний спочинок на історичному цвинтарі в Бевінд Бруку, шт. Нью Джерсі. Похоронний обряд довершив Архієпископ Мстислав в сослуженні численного духовенства та за участі українського генералітету, старшин, козаків і великого числа українців.

По смерті генерала лишилась вдовою Його Висодостойна дружина Сотник УВК Фатима Омелянович-Павленко, що по батькові походить з шляхетського роду Гаєвських, а по мамі - з полтавського козацького роду Левченків. Крім вдови лишився син Микола з дружиною і трьома внучатами Отамана - всі завзяті козаченята і знаменито вишколені кіннотчики, що унаслідували це замилування козацьке від свого діда.

-----
x/ В неділю 20 вересня 1964 року на замовлення вдови по Покійному Отаману та його родини й рідні було відслужено урочисту Панахиду за спокій його душі в Катедральному соборі УАПЦ св. Володимира в Чикаго. Панахиду відправив настоятель Протопресвітер о. Ф. Білецький. Він же подякував присутнім за молитви. Гарно співав хор "Боян" під орудою проф. Ів. Трухлого. Почесну варту з прапорами тримали представники й таких комбатанських організацій на чолі зі своїми головами: Міжкомбатанський Комітет - Побр. Ст. Голяш, УСС-и - Побр. А. Артимович і Н. Рибак, УВК - Побр. Б. Шевченко та В. Іващук, СУВ - Побр. М. Фещенко-Чопівський, Карп. Січовики - Побр. А. Кущинський і Т-во к.в. УПА Побр. Ст. Голяш і Посестра Н. Голяш.

-----oooooooooooooo-----

..."СКІЛЬКИ В УКРАЇНІ ЛЮДЕЙ, СТІЛКИ І КОЗАКІВ; ЇХ НЕ ТРЕБА ПРИМУСОВО СКЛИКАТИ, ЯК ТО В ЧУЖИННИХ КРАЇНАХ ДІЄТЬСЯ, НЕ ТРЕБА ПЛАТНІ ОБІЦЯТИ І СПОВІСТИТЬ СТАРШИЙ АБО УСТАНОВЛЕНИЙ ДЛЯ НАБОРУ, І БУДЕ ВІЙСЬКА СКІЛЬКИ ТРЕБА, ЯК ТРАВА ЗВЕРЕТЬСЯ; І ВІРНО СКАЗАНО ТУРЕЦЬКОМУ СУЛТАНОВІ НА ЗАПИТ ПРО КІЛЬКІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА: В НДС ЩО ЛОЗА, ТО Й КОЗАК, А ДЕ БАЙРАК, ТО ПО СТО Й ПО ДВІСТІ КОЗАКІВ ТАМ І ВСІ ВОНИ НА ВІЙНІ ДУЖЕ ХОРОБРІ..."

..."ПРО НІХ І СУЛТАН ТУРЕЦЬКИЙ СКАЗАВ; КОЛИ СУСІДНІ ДЕРЖАВИ НА МЕНЕ ЙДУТЬ, Я НА ОБИДВА ВУХИ СПЛЮ, А ПРО КОЗАКІВ МУШУ ОДНИМ УХОМ СЛУХАТИ..."

Докія ЦАЛКО

З КОЗАЦЬКИМ СВЯТОМ ПРЕЧИСТОЇ ПОКРОВИ

Вітаю вас сини і дочки України:
Вітаю вас нащадків славних козаків.
Вас побратими й посестри,
Як носіїв найвищих ідеалів людства;
Відваги, вірності й братерства.
Відрага-виростає з сили Віри,
А вірність кріпне від Надії-
Братерство ж родиться з Любови.

Козак тоді лише - козак
Тоді достойний синовства
У матері Святої Покрови,
Коли, як Син її Ісус,
Що нам розкрив Христа в людині,
Віддасть себе в самопосвяті
Ідеї щастя для других;
Чи то поборювати кривду,

Чи то на-змаг з наїздником лихим,
Козак іде озброєний Христом.
Пречиста мати бина привітає
У кожнім серці козака-борця,
Коли воно є носієм Добра й Любови.
Піднімемо ж традицію освячену в віках
Отими величчями духа,
Що зорять нам з глибин століть

Зразком Христового лицарства.
І прапор синьо-жовтий з малиновим
Хай майорить Пречистої Покровом
Над лавами новітнього козацтва:
Хай речники одвічного Добра -
Надія, Віра і Любов,
В упертій боротьбі за щастя України,
Над ворогом нам радість перемоги
принесуть

-----oooooooooooo-----

Др. Фотій МЕЛЕШКО

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО 1917 - 1918 РОКІВ

Від Редакції: Нище подаємо скорочене зреферування із звукозапису доповіді виголошеної на Науковій Конференції НТШ в Нью Йорку.

Перед тим, як прямо розгорнути поставлену в заголовку тему, Доповідач докладно зупиняється на безиглядному становищі в якому знаходилось національне життя українського народу на Великій Україні в часи I-ої Світової Війни в роках 1914-15-16 та початку 1917 р. Далі Доповідач насвітлив ролю українців в березневій революції 1917 року в Петербурзі. Згадав, як українці відразу ж по революції в тій імперській столиці вийшли з зовнішнього національного небуття та показали назорні свою свідомість та організованість у грандіозній військовій маніфестації, що розстягнулася на багатьох кілометрах петербурських вулиць.

Під кінець свого вступного слова, Доповідач дав характеристику тих явищ, що примусили свідомих українців узятися за організацію Вільного Козацтва. На жаль ця частина доповіді з технічних причин не дісталась на стрічку звукозапису.

Вже під осінь 1917 року, я, перебуваючи в Елізаветській відморожуючій команді, знову захворів на "гішпанку" та по двохтижневому відлежанні в шпиталі дістав двомісячну відпустку і поїхав у свої Глодоси.

Тоді почалася вже більш конкретна національна робота. Починалися вибори до тих установ, які на той час намічалися "Временным Правительством". Якось Центральна Рада не змогла встановити свого адміністративного порядку на місцях. Інструкції та розпорядження "Временного Правительства" вже були розроблені на той час дуже тонко. Замість старого адміністративного поряд-

дку. Тепер заводились Губерніяльні, Повітові і Волосні Земські Управи /по українському вони називались Нардні Управи/. На мою долю випало бути головою виборчої комісії.

Треба ж відзначити, що наші люди йшли на голосування, як до якоїсь святої, з містичним піднесенням. У мене в списках був чоловік у віці 125-ти років. Прийшов за шість верст із свого села до м-ка Глодос та й сказав статечно: "Нате Й мій голос".

Волосна Управа мала 32 чоловіки виборних, а з них уже вибирали виконавчу Управу: голову, заступника, двох членів і скарбника, отже управа складалася з 5-ти осіб. Мене вибрали головою. Спочатку справи йшли прекрасно. Та ось почали появлятися дезертири. Спочатку без рушниць, потім сзброєні аж до зубів. Нарешті показалися гвардійці і матроси з Петербургу, а між ними деякі з тих що брали участь в грандіозній українській маніфестації в Петербурзі. І з цими почалось тяжке змагання. Іх за той час з початку квітня і до осені так більшевики розклали в Петербурзі, що це все розсипавши по цілій Україні, несло з собою руїнницьку більшевицьку пошесті.

В одній з моїх п"сс "Трьома Шляхами" є один із персонажу - Гаврило гвардієць, прийшов із Петербургу та й каже якось батькові: "Папаша, коли б ти послушав Троцького, Леніна, таک і ти б став більшевиком". Так страшно впливали своєю пропагандою ті проводирі на вояків.

Та не зважаючи на всі перешкоди, я зробив в Управі такий порядок, який належиться мати в урядовій установі. Тоді ще продовжували видавати жінкам і дітям військових гроші, а для порядку було зроблено в скарбовому відділі так як на пошті, перегородку. Більшевики ж почали кричати: "посмотріте, он там зав'ол решоткі, чтобы всю жінъ сідеть в етом управлѣнії. Далой его".

Потім прийшли нові вибори, спершу до російських установчих зборів. У нашій волості що мала тоді 17.000 населення, із них було яких 5.000 управнених до голосування. Звичайно, на мої докази і промови за мішану листу ч. 4 українських і російських соц. революціонерів було віддано коло 5.000 голосів, за більшевиків 60-ть голосів а за кадетів - 17. Още такий був результат перших виборів до Установчих Зборів.

Після Різдва в січні місяці 18-го року відбулися вибори до українських установчих Зборів. Та сама картина, тільки з тією різницею, що в першому випадку я був с.-р.-ом, ба навіть головою місцевого комітету партії, тепер же, побачивши що наші с.-р.-и і далі кооперуються з російськими с.-р.-ами тоді як с.-д-еки мають свою окрему, чисто українську листу ч.8, я вирішив переробити свою орієнтацію з с.р.-івської на с.д.-еківську. Мені навіть закидали: "Чого ж це ви спершу казали голосувати за тих, а тепер вже ради-хе-ха цих". Довелося доказувати, що на 4-тій листі є тільки українці та й е.-д.-еки хочуть перевести таку саму земельну реформу як і с.-р.-и. Хоч воно і не зовсім так було, але для пропаганди треба було так казати.

Результати були точно такі самі: всі віддали свої голоси за українців, 17-ть за кадетів і знову всього 60-ть за більшевиків. Але оті 60-ть абсолютно не давали жити. Не давали мені нормально урядувати, приходили ватагою, вигадували що небудь і придирилися. Вимагали знову скликати загальні збори-сходку. Ім пояснювалось, що вибори вже відбулися, було обрано управу і ніяких мітингів не потрібно, але вони цього пояснення не брали до уваги. Довелося закривати управу, бо все одно не давали урядувати, щоб встановити якийсь порядок. Рішаємо зорганізувати Вільне Козацтво. За це діло з особливим завзяттям взявся учитель Ілько Бондаренко. Тоді до наших рук потрапив статут Дра. Луценка. На підставі того статуту ми і взялися організувати Вільне Козацтво. Організаційна схема УВК у тому Статуті була дуже добре продумана. Центральною Радою той Статут було затверджено. І Луценка була мета окозачити український народ. Ця організація мала бути не політичною. Членом УВК міг бути кожен, коли сін досяг 21-рока і був українцем. Це членство було загальне, а на своїх зборах виділяло козацькі сотні. Зага-

льними Зборами членів УВК вибиралася козацька управа і старшина.

Перша сотня Вільного Козацтва стяглась на яких то-які рушниць і пару револьверів. Звичайно, далеко з цим не підеш... А в селі стріляють аж гуде... Пограбували сусіднього поміщика ; п'ють і гуляють, самогонку гонять. Виглядає так, що влада іхня і нема від них ніякого порятунку. Рішаемо там установити порядок. Почувається потреба в якомусь вищому козацькому органі. Мені тоді прийшла ідея застосувати принцип організованості спартніців у яких одного часу найвищим органом була Стратегічна Рада. Отже я запропонував зборам і внашому козацтві таким порядок, щоб уникнути отаманії. Мою пропозицію прийняли і вибрали мене ж таки головою Козацької Стратегічної Ради а цілій склад з восьми осіб. Вирішуюмо ми звернутися до Київа по зброю. Написали досить докладну заяву і дуже активний організатор козацтва Ілько Бондаренко разом з Василем Божором поїхали до Київа. Це було в кінці 1917 року після проголошення З-го Універсалу. Винниченко був тоді Головою Генерального Секретаріату. Добились вони до нього. А Винниченко, як потім говорив Бондаренко: - Дуже нас випитував. Все хотів знати чи ту зброю що ми від них дістанемо', не вживемо проти них же ? Чи не станемо ми контрреволюціонерами? Та врешті, Винниченко наложив резолюцію на наші заяві: "Видати 20-ть рушниць з багнетами і на кожну рушницю по 50-ть набоїв". І Бондаренко, переборюючи всі труднощі її небеспеки, що тоді були на залізницях, вночі перед Новим Роком привіз ту зброю до козацького штабу, що містився тоді в його хаті. Так озброївши першу сотню, їй було дано перше завдання: відібрati все тє збіжжя, корови і коні, що позабирали в поміщика бо все це рахувалося згідно розпорядження нашої влади народним майном і до рішення влади, воно мусить бути відібране від грабіжників і збережене.

І ось ідуть вулицями 20-ть козаків озброєних новими рушницями а люди висипають з домів і плескають у долоні. Мене навіть здивувало те, що з такою величезною симпатією населення приймало і вітало наших вільних козаків. "Оце вже наше рідне військо".

Ми почали енергічно відбирати зброю в тих, що стріляли ночами і наводили жах на людей. І першою жертвою впав відомий бандит і грабіжник Гедзегой що був одним з керівників 60-х большевиків. Це вплинуло на большевицьку банду. Потихшало, вже не було такої стрілянини. А далі був даний наказ козакам, що за безпідставну стрілянину передбачена кара шопполами. Так було наведено повний спокій у Глодосах. Заходжу до Управи, уряду, ніби інший світ настав. Вільне Козацтво раптово зростало.

Ми зустрічали частини які тягнулися з бронту і обезброювали, забирали кохи і вози, давали сала, хліба і трохи грошей, відвозили на станцію. Та ось наша розвідка стала доносити нерадісні вісті: Київ залишила українська влада, а в нашому Єлизаветі поповнено большевицький переворот. До нас приходить припис з повіту про здачу зброї партії большевиків у Глодосах. Наше становище ставало безнадійним. Стратегічна Рада посилає І.Бондаренка з його осаулом В. Божором на переговори з повітовим комісаром. Нарадою ж перед тим постановлено: з тактичних шотивів перейменуватися на "червоне козацтво" поки до Києва не повернеться українська влада, а тоді ми той "червоний" додаток відкинемо.

Наших посланців у Єлизаветі прийняли дуже добре, бо разувалися з нашою значно перебільшуваною силою. Видно большевики мали перед нами страх. Однак міащо не хотіли погодитися щоб козацтво існувало в будь якій формі. "Нікакова казацтва"- твердо заявляли. Накидали свою назву- "Глодосская красная боевая дружина". Вона тепер мала цілком підлягати повітовому комісарові. Ми радилися і вирішили якось далі крутити.

По якомусь часі, приходить наказ з містечка Маркового від комісара Єлизавету і повіту Синявського, щоб приготувати нашу "Красну дружину" і прислати в його "распоряжені", бо він збирає сили, щоб виступати проти німців. Порадившись, постановили посилати І. Бондаренка з шістьома козаками до Маркового що знаходиться двадцять п'ять верст на північний захід від Глодосів, на переговори. По дорозі зібрали чимало добровільців, окружили больше-

вицький відділ у кількості 25 чоловік, обезбройли і арештували. Повернулися до Глодос готовим, прекрасним кінним відділом і привезли з собою комісара Синявського. Він благав щоб Його не карали і просився тепер прийняти Його до нас. Ми ж відповіли йому: "Ми хотіли зберегти наше козацтво бодай "червоним", а ви і на це непогодилися. Тож бачите які то дало наслідки"...

Слідом за цим ми обезброямо великий ескадрон кіннотчиків, які тягнулись на схід поблизу Глодос. Забираємо щось із 150 коней. Зразу ж формуємо дві кінні сотні та чотири сотні піших.

Зараз же після арешту комісара Синявського доконуємо протиболішевицький переворот та повідоємо всім-всім телеграмами та телефонограмами що влада перейшла до Штабу Глодоського Вільного Козацтва. Таким робом Елісавет залишився без влади, а до нас почали і аж за 60 кілометрів приїздити на поклін та по інформації й інструкції. Ми потім захопили маєнно цілої 15-ої Полтавської дивізії з масою апаратів телеграфних і телефонних. Захопили 800 хрестів, якими мали нагороджувати солдат, 10 машинок до писання. В Глодосах були налагоджені внутрішні телефонічні зв'язки. Коло штабу кипить робота, а в штабі машинками пишуться роспорядження, накази та відозви. Отже ті що приїждять до нас, наочно бачать, що справді є повітова влада. В селі Марковому теж зорганізувалось сильне Вільне Козацтво, хоч і не по статуту, як наше.

16-го лютого ми обезбройли ще один ескадрон, що йшов з фронту і відіслали на станцію Капустяну. Дали їм, як то звичайно робили, сала, трохи грошей і йдуть собі з Богом. 17-го лютого наша розвідка доносить що у напрямку Нової-Українки почався наступ. Залунали гарматні постріли. Наше козацтво йде у противнаступ. Я в передовій лінії. Та ось бачу, що в наших лавах зробилося якесь заміщення. Моя лава без моєgo дозволу починає відступати. Не можу зорієнтуватися що трапилося. Врешті бачу, що большевики поза нашим правим флангом йдуть у Глодоси. Чема ради, нам треба відступати. Большевики, як тільки вскочили у Глодоси, зараз же пішли по хатах грабувати. Та жадоба їх спаразізувала. І тоді ми їх досить легко розбили, вигнали з Глодос і гнали аж до Нової-Українки. Ми зробили помилку, що взявши щось із 50-ть полонених не погналися за рештою дальнє. Після того бою, ми розіслали у всі кінці нашу розвідку. Особливо треба було довідатися, що робиться у Київі. Хочемо нав'язати зв'язки з Вільним Козацтвом по всій Україні. Знаємо, що є ще Вільне Козацтво у Звенигородці, але нам з ними зв'язатися не вдалося.

Десь на 1-го чи 2-го березня большевики підготовляють у тій же Ново-Українці другий наступ. Згідно з нашими відомостями, то сам Муравйов має вести наступ на Глодоси. В першому ж бою ми втратили багато набоїв. І тільки тепер послали до Тютюнника в Звенигородку Фіри, щоби звідти привезти набоїв. Наші розвідчики все приносять вістки одна одної сумніші. Цілий день засідала Стратегічна Рада, яка врешті постановила покинути Глодоси. Тільки я, голова Стр. Ради, не погодився з такою постановою, заявивши, що відійти ми завжди встигнемо. Раніше всі мої пропозиції без дискусії приймалися, але на цей раз, за винятком мене, нікто за неї не голосував. Таким чином СКР показала своє недовір'я до голови, цебто мене. Тоді уже я мав плян. В чім він полягав, на засіданні СКР я його викласти не міг, бо так чи так він міг стати відомим ворогам і тоді не мав би ніякої вартості.

Так почалася справжня евакуація. Я велів залишити до моєї розпорядимости двох кінних козаків та не здіймати моєго домашнього телефонного зв'язку з телефонною станцією.

При штабі ми тримали заарештованого колишнього дрібного злодія, а тепер зав'яленого большевика - Дмитра Божора /молдавського походження/. Перед відїздом з Глодос, козаки - ~~дуже~~ мене просили, щоб я дав цього типу до їхньої розпорядимости... Але такого дозволу не дістали, я рішив Його живого використати. Сказав Божорові що випущу Його під тією уговорою, що рано дам Йому віз він відїде до Нової-Українки, в штаб Муравйова і там буде прохати самого Муравйова та Григоріїва/нач.штабу/, щоб вони при занятті Глодос не чинили на-

-сильства та не грабували населення, яке не повинно нести кару за козаків. Божор дав, може і не дуже то свое чесне слово, що мое доручення виконає. Та й чому б йому такого доручення не прийняти, коли це рятувало йому життя. Рано від "їхав.

Повідході козаків, настала дуже неспокійна ніч. Притискав мороз, дув холодний вітер, крутило снігом. Людей охоплював страх. Навантажували вози, сажали зверху дітей, ззаду прив'язували худобу й виrushали з села. Коло мого двору стalo мов на ярмарку. В мене цілу ніч двері не зачинялися - безперестанку приходили за порадою та потіхою... Заспокоював та радив повернатися додому й лягати спати.

Рано я пішов на телефонну станцію на велике здивування місцевих большевиків. На телефонній станції просидів до полуночі. Збирал різні відомості. В Новій-Українці ми мали прихильних до нас свідомих українок. Вони використовували момент, коли вартовий комісар відходив кудись з тел.станції і передавали мені всі відомості. Навіть радили бути дуже обережним, бо Муравйов готові великі сили в наступ на Глодоси. Повернувся додому і трохи пообіді - заснув.

До моєї розпорядимости, отож було два козаки. Одного я тепер залишив при собі, а другого відіслав у розвідку в напрямку Нової-Українки. Та ось перед вечером зайшов до мене мій недалекий сусід-приятель поручник-учитель Терешко Патютка. Приніс він мені дуже цінні відомості. Коли він повертається з своєю знайомою з Єлизавету, то його на ст. Нова-Українка большевики затримали і відіслали до штабу Муравйова. Докладно там допитували, і, як глодосянин можливо, були б розстріляни, коли б був тут не покараався отою Божор. Він за Патютку заручився і його звільніли. Для мене ж була вже сatisфакція в тому, що я послав туди Божора. Патютка ж мені розповів таке: - "На майдані коло станції я нарахував коло сімнадцять гармат приготовлених до походу. Скільки має Муравйов війська в Новій-Українці не скажу, але є, його дуже багато. Думаю що найцікавішим для тебе буде те, що мені вдалося перечитати, чекаючи на допит у канцелярії: наказ Муравйова, що був надрукований на машинці і лежав на столі. В ньому було написано, що завтра рано, всі перечислені в наказі частини мають вирушити бойовим порядком на Глодоси. Червоноармійцям наказувалося не щадити контреволюційного гнізда. Глодоси мають бути знищенні, спалені, зрівняні з землею". Передаючи мені це, Т. Патютка сам від страху дріхав. Становище дійсно було грізне. За наші козацькі дії мало бути покаране все населення Глодос. І на якийсь порятунок уже, здавалося не було ніяких надій. Мое ж особисте становище прямо набирало трагічної форми і як Голови волосної Народної Управи і як Голови Стратегічної Козацької Ради. Бо ж люди мені вірили, за мною йшли, мене на оті пости вибирали й ось до чого я їх довів моєю недалекозорістю та невмінням пристосуватися до тодішнього грізного політичного стану.

Вечеріло. Повернулася моя кінна розвідка. Козаки доклали мені, що в десятьох верстах від Глодос бачили кіннотчиків. Певно то були Муравйовці. Настала темна ніч. Над Глодосами повисла якась могильнатиша. Не чути, як то бувало звичайно, співу. Десь тільки пара собак протяжно та сумно вили. Віщували щось недобре. Я наказав тим трьом козакам прибути до мене завтра рано і відпустивши їх, залишився сам. І от тепер уже вирішив приступити до переведення мого пляну... В тій непроглядній темряві пішов на телефонну станцію. Телефоністка жідівка Бая, що, як казали мені, чомусь дуже мене боялася й тепер побачивши мене, аж зблідла. Видно, не мало її здивувало те, що я в такий пізній час сам вештаюсь по містечку. Я наказав їй зв'язати мене з Марковим і покликати, когось із козацької старшини. Зразу ж обізвався до мене начальник штабу Бондаренко. Запитав його як там вони почуються та що нового. Він відповів, що козаки не голодні; веселі та й оце саме співають. /Мені ж самому в Глодосах було не до співу.../. Потішив він мене тим, що десь німці ідуть нам на допомогу.

Вислухав я тай подумав: "Все те добре, але коли я до ранку не відіб'ю у Муравйова намір наступати на Глодоси, для них ніяка вже допомога не матиме вартості"... Взяв телефонний бланк, олівець і написав московською мовою ось:

таке /подаю в українському перекладі/: "Нова-Українка. Народня Управа. Завтра рано прибувають у Глодоси німецькі й українські війська. Дальший порядок походу Нова-Українка та ст. Помішна. Наказую Ново-Українській Народній Управі приготувати помешкання для розташування 8000 пішого війська, для 1000 кіннотчиків помешкання, стайні, сіно і овес, теж саме для 12-ої кулеметної команди й чотирьох батарей гарматчиків, а також місце для розташування двохсот-фірного обозу. Наказую для війська зібрати хліб у відповідній кількості. Війська перебуватимуть у Новій-Українці три дні. За невиконання цього наказу винні будуть покарані на смерть. Командир Селянсько-Козацькою Армією Кульчицький. Нач. Штабу Бондаренко". /Розрахунок був таким, щоб "мої сили", подані в телефонограмі, дорівнювалися або й перевищували муравйовські/.

. Передав я телефоністці. Прочитавши те, вона зблідла і задріхала.

- Негайно передавайте. - Велів я рішуче.

Вона позвонила в Нову- "крайнку" й сказала, щоб телефоністка приготувалася приймати телефонограму.

- Я не можу прийняти цю телефонограму, - вислухавши зміст, відповіла телефоністка, я взяв слухавку й твердо вимовив:

- Коло телефону замісник нач. Штабу. Наказую вам негайно прийняти цю телефонограму й доручити її голові управи. Не виконасте цього наказу, будете розстріляні.

- Я знаю, - відповіла вона перелякано. - Але ж нам призначено на станцію большевиками комісара. Він і зараз тут сидить. Без його дозволу ми нічого не можемо приймати й відправляти. Вашу телефонограму він сконфіскує.

- Де там у вас взявся комісар? - Запітую ніби мені нічого невідомо. - Негайно приймайте.

- Добре, - відповіла.

Я сам подіктував телефонограму. По прийнятті, вона для перевірки прочитала те мені. По якійсь хвилині вона повідомила мене, що телефонограму комісар сконфіскував і побіг до штабу.

Мені фактично тільки того і треба було, щоб телефонограма попала до рук Куравйова, а не голови управи.

- Я використала його відсутність, - сказала телефоністка, - і копію телефонограми відіслала голові управи. Наказ ваш виконала. Хоч би скоріше приходили українці та німці, бо нас оці большевицькі банди замучать... При нагоді я вас буду про все повідомляти.

/Продовження в наступному числі/.

-----oooooooooooooo-----

Антін КУШИНСЬКИЙ

МОНУМЕНТАЛЬНА І ЛЮКСУСОВА МОНОГРАФІЯ КОЗАКА-БАНДУРНИКА

Так треба оцінити книгу-альбом Василя Ємця, що складається з двох частин: I. "У золоте 50-річча на службі України" і II. "Про козаків-бандурників". Голливуд ЗДА Року Божого 1961-го з друкарні о.о. Василіянів, Торонто. Наклад одна тисяча примірників.

Чудове, мистецьке технічне оформлення, 381 сторінка великого формату, альбомний папір, оздоблено цікавих репродукцій фотографій та інших ілюстрацій, синя, дуже гарна оправа з золотим тисненням. Продажна ціна 15.- доларів. Коли ж автор цих рядків показував книжку бібліотекареві-фахівцеві Американського Іллінойського Університету в Урбані м-гру Штогрину, то він, переглянувши уважно зміст книги сказав: "Коли б таку книгу видали американці накладом кілька тисяч примірників, то наша продажна ціна була б 30.- доларів" і зразу ж попросив добути для університету це видання... Така зовнішня характеристика

цієї книги-альбому, що вже третій рік є прикрасою українського книжкового ринку. Але чомусь про неї на сторінках преси досі не було повніших рецензій.

Ефектовному виглядові книги відповідає і її багатий зміст. Перша частина книги є збірником статей не лише В. Ємця, але й понад 50 різних авторів. Вони творять широку монографію про нашого кобзаря віртуоза і майстра, що своїми руками зробив найновішого типу бандури, та дають першоджерельні наслідження різних фахових питань з мистецтва та історії відродження кобзарів в Україні. Сам маestro В. Ємець помістив такі свої статті: "Мій перший публічний виступ із бандурою", "Гетьман Павло Скоропадський та перша капела бандуристів", "Кобзарство старої гетьманщини", "До історії відродження новітнього кобзарства", "Яка кобза є українським національним струментом", "Конкурс паризьких музик", "Кобза-бандура", "З концертової подорожі по фармерських царинах у канадійських преріях", "Українські думи", "З моїх недрукованих спогадів", "Не знання чи свідоме замовчування", "Як я замалих не став москалем", "Кінцеве слово" та вся друга частина книги про "Кобзарів-бандурників старих часів" і "Козаки-бандурники новітньої доби", разом 15 статей. В цих творах пера В. Ємця автор показав себе не тільки дуже цікавим мемуаристом-оповідачем, але й мистцем слова. Поза нормативною українською мовою він старається своїми словотворами надати своїй мові колоритно-своєрідний козацький стиль. "Бандурники", "Безбатьківщина" і т.п. це є питомі "ємцеві" слова, в яких він кохається так само, як своєю влюбленою віртуозною грою "у бандуру"...

Переважаюча більшість авторів цієї книги присвятили свої статті і вірші всебічній характеристиці В. Ємця, як неперевершеного мистця, віртуоза і професора гри. Надзвичайно цінні біографічні данні про В. Ємця та про Його діяльність на протязі 50 років подають перші статті Ів. Діденка, редактора книги М. Поронюка і М. Калиновського. Реферувати зміст статей /іх є 35 та 15 віршів/ вміщених у книзі це значило б писати цілу брошурку. Навіть називати всіх авторів не маємо тут можливості. Вони всі дуже прислужились до увіковічнення слави нашого мистця, появі якого і чиність за доби відродження України мають просто епохальне значення. Цінність багатьох праць збільшується тим, що вони носять документальний характер.

Крім того, в книзі поміщено масу виписок з української і чужомовної преси з рецензіями на концерти В. Ємця та зі статтями про українську бандуру. Це все дуже цікаві матеріали, що своїм змістом охоплюють службу нашого відомого майстра за часів відродження України і потім після її зруйнування - за мандрівки Його по світу.

Величезне число дуже гарно виконаних фотографій, ілюструють родинну хроніку В. Ємця від Його дитячих років та рід Його дружини. Трудно знайти приклад, щоб хтось із синів так вшанував своїх батьків, як це зробив В. Ємець. Дуже характерною є пошана і достойна оцінка гетьманського родоводу дружини В. Ємця - друга життя і помішниці в Його задумах - Пані Marii Gotra-Doroshenko.

Показавши як на фільмовій стрічці, своє життя і працю, В. Ємець не проминув згадати і тих визначних особистостей, що були цікавими минулого 50-ти річної епохи, з якими Йому доводилось зустрічатися, від яких чув призначення своєму талантовій праці, які Йому морально допомагали і які - /багато з них/ стали дороговказами на майбутнє для України. А при тому він згадав добрим словом й тих найскромніших, що вірили як і він у Бога і у велич майбутньої козацької України та захоплювались її минулою славою.

В книзі, крім родинних портретів, вміщено понад сто портретів і групових знимок, серед яких є багато історично цінних унікумів, а в тому числі і колишніх військовиків. Під кожним портретом автор подає характеристику становища, що Його займала дана особа в українському житті або її громадські заслуги. Помічаємо ще одну лицарську рису В. Ємця, що він тут проявив свій широкий патріотизм і соборність, бо між вміщеними фотографіями знаходи-

мо не лише постаті, що відповідають політичному ідеалові В. Ємця, а він толерантно поставився і до зображень портретів діячів, що не належать до його креда. Тут знаходимо прихильників УНР і Гетьманщини. Тут і наддніпрянці і кубанці і галичани.

Друга частина книги про козаків-бандурників старих часів і новітньої доби є великим вкладом до історії української культури, також з цінними рідкісними фотографіями, зокрема з життя кубанського козацтва. Загалом, ця книга, що ії можна назвати такої альбомом, є оригінальною, монументальною, великої вартості працею. Доводиться подивляти жертвеність видавця, що вклад у її видання певно велику суму грошей; яка невідомо чи повернеться з продажу цього фахового щодо теми видання. А ту тему так грунтовно і широко розгорнуто.

Американський артист-малір і поет Дейвід Нолтон, отримавши цю книгу, написав таке:..."Я ще ніколи не був так приємно здивований і захоплений. Ніколи ще я не зазнав такої приємності, як зі сторінок вашої чудової книги. Мова, якою вона написана, не була перешкодою, бо її світлини самі говорили про історію..."

Тут хочемо скористатися ще кількома виписками з відгуків про книжку, які дістав автор і був ласкавий нам позичити:

"Дуже цінна і потрібна праця"/ Др. Яр Славутич-проф. Канад. Університету/,

"To є високоцінний вклад в історію нашої культури, і то не лише музичної" /Павло Шандрук - Ген. Штабу Генерал-Полковник/,

"Люксусове видання, мистецьке оформлення. Чудові світлини. Багатий джерельний матеріал про бандуру і бандуристів". /Проф. Ю. Каменецький/,

"Книжка збільшує іскри любові українців до Рідного Краю... і знайомить чужинців з нашою Україною". / Елісавета Кужім-Скоропадська/,

"У всіх аспектах книжка "бютіфуль"... / Полк. В. Дітель/,

"Ваша книга буде настільною. В ній заворожена ціла Україна з її визвольними змаганнями". / Борис Манкевич - сотник Війська Запорізького/,

"Книжка одразу притягнула і захопила мене... дуже роскішно видана... Ваша велика заслуга у винесенню у світ бандури-вікового музичного інструменту нашої героїчної і разом з тим трагічної минувшини - все це, власне, потрібувало видання спогадів такого, як Ви дали нашій сучасності. Ваша книга є у мене на почесному сході в моїй бібліотеці". / Іоан Теодорович - Митрополит УАПЦеркви/,

"Це найкраще видання, яке я бачив ось тепер за кордоном... Зміст, друг, папір, картини, не дозволяють читачеві відірвати своїх зацікавлених очей" ... / Йосиф Сліпий - Митрополит Української Католицької Церкви/

"Книжка ваша є високоцінним внеском до української культури. У ній ви талановито поєднали оповідання про музичну казку Вашого життя з мовою історичних документів, фото, та яскравими картинами доби, людей, ідейних прямувань більш як трьох поколінь. Книга є повчальною для молодого українського покоління". / П. Курінний - Проф. Др. Ректор Укр. Вільного Університету/..

А підсумовуючи всі свої враження від цієї багатої змістом, чудової зовнішнім і технічним оформленням книжки, скажемо ще від себе кілька заключників слів.

Ця праця мала би знаходитись у бібліотеціожної української організації, у кожній чужинецькій бібліотеці, у кожного українця, що кохається у мистецтві, в музиці, у кожного українця, що хотів би бачити у себе люксусову річ для показу шедевру української видавничої праці, що хотів би зробити цінний пропалам"ятний подарунок своїм друзям, приятелям, знайомим, а зокрема - прихильникам чужинцям.

Набути її можна безпосередньо у автора, звертаючись на адресу:

Mr. Vasyl Jemetz
2531 Dearborn Dr.
Hollywood 28, California

НА СВЯТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ

На святі відзначенню 30 серпня 1964 р. Братством к.в. І-ої Укр.Дивізії УНА яким відзначалося 50-ти річча вимаршу УСС-ів і 20-ти річча бою під Бродами, ваяла також участь делегація Станиці УВК в Чікаго на чолі з членом її Управи, Поссестром Сотником УВК Фатимою Омелянович-Павленко.

На святі, Командир Укр. Нац. Армії Ген. Штабу Генерал-Полковник П. Шандрук в асисті Полковника УВК Ант. Кущинського і службового старшини від дивізійників, удекорував Поссестру Ф. Ом.-Павленко Восним Хрестом, як родинною реліквією по смерті її чоловіка Генерала Івана Омеляновича-Павленка.

При тій нагоді, пані Генералова-Вдова виголосила палку привітальну промову від Укр. Вільного Козацтва до зібраного на святі к. вояцтва та ширшого громадянства. При тому вона переказала Генералові П. Шандрукові заповіт її Покійного мужа, останнього Кошового Отамана Козацтва в Україні 1918 року. В тому заповіті, наш св.п. Почесний Військовий Отаман УВК на еміграції закликав Ген. П. Шандрука очолити всі українські парамілітарні організації /комбатанські, ветеранські товариства/ в цілях ідсійного об'єднання козацтва усіх колишніх зійськових формacій, незалежно від їх історичного походження і колишніх принадлежностей до різних армій.

ЗВІТОДАВЕЦЬ.

-----oooooooo-----

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ УСС В ЧІКАГО

Для відзначення 50-ти річча Українських Січових Стрільців зорганізувався Ювілейний Громадський Комітет під головуванням д-ра Іл. Мули, секретаря інж. Голяша і членів Комітету: п-ні Фат. Омел.-Павленко, Євгенія Ленчицька і Люба Бегека від Золотого Хреста, Люба Шандра - Окр.Рада С.У., полк.Б.Шевченко - Українське Вільне Козацтво, мгр. Дахнівський - ОБУА, П. Марчуць - І.Д. УНА, інж. Голяш - УПА, мгр. Ляшко - Карпатська Січ, П. Касіян - ОБУА, мгр. Рибак - УСС.

Ювілейний Комітет влаштував в суботу 26 вересня банкет. Почесними гостями були проживаючі в Чікаго УСС-и, остання чета останньої сотні УСС, котрих чарівне жіночтво під проводом пані Ф.Омелянович-Павленко нагородило великим букетом квітів і удекорувало кожного червоною калиною.

Між присутніми УСС були ще ті перші зі Львова, зі Стрия, з карпатських, боїв, ті перші, що створили потім Корпус Січовиків у Київі.

Банкетом провадив знаменитий конферан"є маestro Йосип Гірняк з Нью Йорку, про генезу УСС коротко сказав д-р Гр. Стацик, уривок з поеми "УСС" прочитав Олесь Бобій, молитву провів о. парох Леськів.

Громада, що прибула досить чисельно не дивлячись на дощ, заслухала 19 привітань від різних товариств.

В неділю 27 вересня, в церкві св. Миколая, відбулася панахида, а після неї був у Пластовому Домі для відзначення УСС-ів вояцький апель міжкомбатанських організацій, Пласти і СУМА.

Під час апеля промовляли представники Пласти, СУМА, Станиці УСС, Міжкомбатанського Комітету.

Свято закінчив УСС Н.Рибак такими словами: " Нехай на нас здвигнеться світ, ми встанемо з Твоєї крові, свята спадщина наших предків-борців, наша слава і мрія Січових Стрільців - Вкраїно Соборна, Вільна, могутня і грізна".

-----oooooooooooo-----

ПВІДОМЛЕННЯ

Генеральна Управа Українського Вільного Козацтва
повідомляє:

Згідно повідомлення Канцелярії Міністерства Військових Справ УНР
Наказом Війську УНР ч. 30 - надається Воєнний Хрест членові Управи
Станиці УВК ім. Ген. І. Ом. - Павленка : Сотникові Андрію
НОВИЦЬКОМУ - ВХр. ч. 624.

Наказом Війську УНР - надається Воєнний Хрест св. п. Покійному Генерал-
Поручнику Армії УНР Івану ОМЕЛЯНОВИЧУ-ПАВЛЕНКОВІ,
Почесному Військовому Отаманові і Генерал-Бунчужному
УВК. Дня 30 серпня в день свята Укр. Зброй, Командир
УНА Ген. Штабу Ген.-Полк. П. Шандрук удекорував цим Хре-
стом згідно зі Статутом, Вдову Покійного - Сотника
УВК ВШ Пані Омелянович-Павленко.

-----oooooooo----

ПОДЯКА

На Пресовий Фонд Бюлетеню УВК - "ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО" склали:

ВШ Пані Евфросинія СИЛЕНКО - 10.00 доларів

ВШ Побратими : Інж. Юрій ТАМАРСЬКИЙ - 10.00 доларів

Проф. Іван ЦАЛКО - 10.00 доларів

Проф. Іван РОЗГІН - 3.00 долара

Редакція Бюлетеню висловлює своє щире козацьке Спасибіг усім Жертводавцям.

-----oooooooooooo----

ЗМІСТ

	Стор.:
I. Докія ЦАЛКО - ЗА ІДЕАЛИ КОЗАЦТВА УКРАЇНИ /вірш/.....	I
2. НАКАЗ УКРАЇНСЬКОМУ ВІЛЬНОМУ КОЗАЦТВУ ч. 048.	I
3. Володимир ШОСТАК - КОЗАЦТВО - ДЖЕРЕЛО НАТХНЕННЯ І СИЛЫ.....	2
4. Ген. Михайло КРАТ - ЯК ТО БУЛО В ВІМОВОРУ ПОХОДІ	3
5. Полк. УВК Ант. КУШИНСЬКИЙ - У ДРУГУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ГЕНЕРАЛА ІВАНА ОМЕЛЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА	6
6. Докія ЦАЛКО - З КОЗАЦЬКИМ СВЯТОМ ПРЕЧИСТОЇ ПОКРОВИ	9
7. Д-р Фотій МЕЛЕШКО - ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО 1917-1918 років	9
8. Антін КУШИНСЬКИЙ - МОНументальна і лінгвістична МОНОГРАФІЯ КОЗАКА-БАНДУРНИКА	I4
9. Звітодавець - НА СВЯТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ В ЧІКАГО	I7
І0. ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ	I8

-----oooooooooooooooooooo----

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО - Бюлетень Українського Вільного Козацтва

Редактує : Редакційна Колегія.

Статті підписані прізвищем чи ініціалами автора, не обов'язково
відповідають поглядам Редакції.

Редакція застерігає за собою право правити мову і сорочувати статті.

Адреса Редакції :

WOLODYMYR SCHOSTAK
664 Sagamore Street
New York, N.Y. 10462

